

Szabadkán is verik a magyarokat

A szórvány- és a tömbmagyarság szomorújátéka

„Pártok, melyek baloldaliak, majd osztódás útján még baloldalibbnak nevezték magukat, mindent megvásároltak, és mindent eladtak. A politikai és üzleti életben a női test még általánosabb fizetési eszköz lett, mint előzőleg bármikor. A banktőke még jobban megerősödött, s mert erős volt, nagy üzletekre éhezett meg: megindult hát a mohó gyarmatszerzés s a még mohóbb rablás a gyarmatokon.”

Ezeket a sorokat Illés Endre írta 1962-ben, Maupassant kisregényeinek utóirataként. Az időszerűségük megdöbbentő és elgondolkodtató.

Magát a könyvet 50 dinárért vettem nemrég a piacon. Jellemző, hogy amióta megszűntek a Fórum könyvesboltjai, kioszkjai – már csak ott lehet hozzájutni olvasnivalóhoz, a kiolvasott újságokkal egyetemben. Magyarkanizsán időnként meg-meg nyílik egy-egy magánkönyvesbolt, de azok nem hosszú életűek. Rövid idő alatt befuccsolnak.

Ki emlékezik még a legeldugottabb településeket is bejáró könyvbuszokra?

Hát igen, a Fórum sajtóházat és könyvkiadót valóban sikerült szétverni. Az egészben az a szomorú, hogy nem más tette, hanem mi magunk, vagyis a legnagyobb és legerősebb délvidéki magyar párt, a VMSZ.

Az í-re a pontot akkor tették fel, amikor a Magyar Szó szerkesztését szétdobták három városba. Napilapot ily módon másutt nemigen készítenek, mivel tudják, hogy nem ésszerű, vagyis abnormális.

Mindezt azért cselekedték, hogy Szabadka legyen az itteni magyarság szellemi központja. Sikerült?

Nézzük sorjában.

A szabadkai Népszínház, amely a zombori mellett egyedülálló volt a Balkánon, mind korát, mind építészét tekintve - évek óta romjaiban hevert, most csaknem teljesen lebontották, üvegpalotává alakítják. Magyar múltunk és kultúránk egyik jelentős emlékműve volt. Nem illett össze Jovan Nenad rablóvezér újonnan emelt szobrával? (Valaki most telefonált, tudom-e, hogy ezt Kasza József polgármestersége idején emeltették, miután ellejtette a Dallal, tánccal a NATO ellen című össznépi folklórját.)

Sokakat zavar a város központjának építészeti stílusa, amely a XIX. sz. végén és a XX. sz. elején ala-

kult ki, tehát Trianon előtt. A paloták, a szecessziós városháza, és a magyaros motívumokkal díszített zsinagóga helyén szívesebben látnák az új toronyépületeket. Az új városrendezési tervek is ebbe az irányba mutatnak, mellyel megváltoztatnák a település mezőváros jellegét.

Azt ígérték, Szabadkán létrejön a magyar egyetem. Igaz, a Tanítóképző Kar már működik, de szaktanárokat ott sem képeznek. Pedig nagy bajban vannak a magyar iskolák, mert már lassan nincs aki a fizikát, matematikát, biológiát, történelmet, stb. oktassa. De lesznek-e még magyar iskolák, ha bevezetik az új iskolatörvényt, amely a racionalizáció örve alatt kimondja, hogy a 15 létszám alatt lévő osztályokat megszünteti, ami természetesen elsősorban a nemzetiiségeket érinti. Jeges úr tartományi oktatási titkári minőségében nem szívesen ült be az Újvidéki Televízió stúdiójába Nagy Margittal. Ez utóbbi a szórványmagyarság körében próbál lelket önteni a csüggedőkbe, hogy mégis magyarul taníttassák gyermeküket. Újabban a leköszönőfélben lévő Magyar Nemzeti Tanács is felfigyelt a problémára, maga Józsa László elnök is nyilatkozott néhányszor – úgyhogy talán nem hagyják szó nélkül a dolgot, ami a létünket fenyegeti.

Köztudomású, hogy Szabadkán nem igazán jó a közbiztonság. Utcán, boltokban, hivatalokban már magyar szót nem igen lehet hallani. Hiszen már néhányszor megverték azokat, akik nem szerbül beszéltek. És az is köztudomású, kik teszik ezt. A Jugoszláviát szétzüllesztő háború után betelepítettek. Akik nem tudnak és nem is akarnak alkalmazkodni a környezethez. Alighanem ők is meg mi is jobban éreznénk magunkat, ha a szűkebb Szerbiába irányították volna őket, az alig lakott hegyvidékre, a testvéreik közé. Drasztikusan megváltozott Szabadka lakosságának nemzeti összetétele, ami pedig ütközik a nemzetközi jogokkal, jogszabályokkal.

Ki engedélyezte a város nemzeti összetételének a megváltoztatását? A válasz kézenfekvő: az akkor regnáló önkormányzat. Amely magyar volt, VMSZ-es és Kasza József volt a polgármester. Akadt község, amely tiltakozott, és nem is történt betelepítés. Kezdték összeírni a lakatlan házakat, de Zentának és Ka-

nizsának sikerült elhárítani ezt az agresszív, intoleráns tömeget. Ugyanakkor Szabadkán ingyen lakásokat osztogattak nekik. Egyik osztálytársam (a szabadkai gimnáziumból) eladta újvidéki lakását, amit mérnöki fizetéséből vett, és feleségével úgy gondolták, inkább északabbra települnek. Így vették meg egy szabadkai tömbházban új otthonukat. Maga mesélte, idővel rájött, hogy a többi szomszédja ajándékba kapta azt, amiért ő egy életen át megdolgozott.

Ennek a politikának a „eredményeit” látjuk most Szabadkán. Ennek a következménye az is, hogy a legutóbbi választásokon a VMSZ már elvesztette az önkormányzati posztot ebben a városban. Tehát az ábra azt mutatja, hogy a megalkuvó, rossz politizálással egyre északabbra szorítjuk ki magunkat, míg a végén a határ túlsó oldalára jutunk.

Újvidéket feladták. Szabadkát elveszítették. Kalapis Zoltán bölcs szavai jutnak eszembe, aki a Szabadka kontra Újvidék vitában figyelmeztetett: nem bölcs dolog feladni a végvárat, Lerombolni azt, amit megteremtettünk! Építeni nehezebb, de építsék ki Szabadkán a magyarság szellemi és kulturális életét. Ha van hozzá szellemi kapacitása, erős értelmisége. A hatalmat imádó melldőngető politikusok erre alkalmatlanok. Volt idejük bebizonyítani, mire képesek, mit tudnak tenni.

Pásztor Bálint köztársasági képviselő diadalittasan bejelentette: megszületett a vajdasági magyarok au-

tonómiája! Olyan, amelyről a többi határon túli magyar álmodni sem mer!

Pedig csak a jó nagy késéssel (3 év!) meghozott nemzeti tanácsokról szóló törvényről van szó. A szerbek ezt sem kapkodták el, mint ahogy a Vajdaság autonómiájának napirendre tűzését sem. Most, hogy a VMSZ közvitára bocsátotta a már meghozott törvényt, bizony kiderült, enyhe túlzás autonómiáról beszélni. Hiszen a nemzeti tanácsok csak javasolhatnak, a szerb kormány pedig vagy rábólint, vagy nem.

Viszont az oktatás, a sajtó, a kultúra közvetlenül a Magyar Nemzeti Tanács kezébe kerül. Ezért egyáltalán nem mindegy, kik kerülnek be a Tanácsba személy szerint, az meg különösen nem lenne egészséges, ha újra „a legnagyobb és legerősebb” magyar párt irányítaná.

De ezt tőlünk, szavazati joggal rendelkező egyszerű polgároktól függ. Jó lesz odafigyelni, és nem távol maradni az egésztől. Ha még érdekel bennünket a sorunk.

A demokrácia első alapfeltétele, hogy ne legyen egypártrendszer. Mert az nem tűri meg a jóindulatú bírálatot sem - mint már mindahányan megtapasztaltuk. És így nem lehet előrébb jutni.

Egyszer talán még Szabadka is elnyeri méltó helyét szellemi és művelődési életünkben. Rajtunk is múlik.

